

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
КОНСТИТУЦИЯ СУДЫ
БИЛГЕЛӘМӘСЕ

«Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданинарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2015 елның 16 мартандагы 13-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 1 пункты һәм 4 статьясындагы 5 пункты белән конституциячел хокуклар һәм ирекләр бозылуга карата гражданка Ә.Ф. Сабитова шикаятен карауга алудан баш тарту турында

Казан шәһәре

2018 елның 3 июле

Татарстан Республикасы Конституция суды, Рэисе Ф.Г. Хөснәтдинов, судьялары Ф.Р. Волкова, Л.В. Кузьмина, Э.М. Мостафина, Р.Г. Сәхиева, А.Р. Шакараев составында,

суд утырышында «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 44 статьясы нигезендә гражданка Ә.Ф. Сабитова шикаятен алдан өйрәнгән судья А.Р. Шакараев бәяләмәсен тыңлаганнан соң

ачыклады:

1. Татарстан Республикасы Конституция судына хокуктан файдалануга сәләтsez гражданка Г.М. Сабитова мәнфәгатьләрендә эш итүче гражданка Ә.Ф. Сабитова «Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданинарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2015 елның 16 мартандагы 13-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 1 пункты һәм 4 статьясындагы 5 пункты белән конституциячел хокуклар һәм ирекләр бозылуга карата шикаять белән мөрәжәгать итте.

Әлеге Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 1 пункты буенча Татарстан Республикасында социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж гражданнарны исәпкә алу тәртибен, шул исәптән әлеге исәпкә кую, исәпкә куюдан баш тарту, аннан төшереп калдыру тәртибен билгеләү торак мөнәсәбәтләре өлкәсендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты вәкаләтләренә керә.

Күрсәтелгән Татарстан Республикасы Законының 4 статьясындагы 5 пункты нигезендә Татарстан Республикасында социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж гражданнарның исәбен алыш бару торак мөнәсәбәтләре өлкәсендә жирле үзидарә органнарының вәкаләтләренә керә.

Шикаятында һәм аңа күшымта итеп бирелгән документлар күчермәләреннән аңлашылганча, мөрәжәгать итүче — хокуктан файдалануга сәләтsez гражданка Г.М. Сабитованың — Россия Федерациясе Хөкүмәтенең 2006 елның 16 июнендәге 378 номерлы карары белән расланган Гражданнарның бер фатирда бергә яшәүләре мөмкин булмаган хроник авыруларның авыр формалары исемлегенә (2018 елның 1 гыйнварыннан Россия Федерациясе Сәламәтлек саклау министрлыгының 2012 елның 29 ноябрендәге 987н номерлы боерыгы белән расланган Гражданнарның бер фатирда бергә яшәүләре мөмкин булмаган хроник авыруларның авыр формалары исемлеге гамәлдә) кергән хроник авыруның авыр формасы белән авырган инвалидның опекуны. Гражданка Г.М. Сабитова мөрәжәгать итүченең милек хокукундагы торак урынында яши, анда даими яшәү урыны буенча тагын 4 кеше теркәлгән. Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Вахитов һәм Идел буе районнары администрациясе башлыгының 2015 елның 18 сентябрендәге күрсәтмәсе белән гражданка Г.М. Сабитова торак шартларын чираттан тыш тәртиптә социаль наем шартнамәсе буенча яхшыртуга мохтаж буларак исәпкә куелган.

Мөрәжәгать итүче күрсәткәнчә, торакны чираттан тыш алу хокуки

булуына карамастан, гражданка Г.М. Сабитовага социаль наем шартнамәсө буенча торак урын озак вакыт бирелмәгәнгә күрә, шулай ук аның белән бергә яшәүнен объектив мөмкин булмавын исәпкә алыш, ул аның опекасында булучының мәнфәгатьләрендә судка мөрәжәгать иткән. Казан шәһәре Вахитов район суды каары белән гражданка Э.Ф. Сабитовага Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына, Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгына торак урын бирү турындагы дәгъва таләпләрен канәгатьләндерүдән баш тартылган.

Мөрәжәгать итүче билгеләгәнчә, 2014 елның 23 июлендәге 69-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәту турында» 2004 елның 8 декабрендәге 63-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законына 8.2 статья кертелгән, аның 1 пункты нигезендә билгеләнгән тәртиптә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж дип танылган, 2005 елның 1 гыйнварыннан соң исәпкә баскан, Россия Федерациясе Торак кодексының 51 статьясындагы 1 өлешенен 4 пунктында каралган исемлектә күрсәтелгән авыр хроник авырулардан интегуче инвалидларга, шулай ук әлеге исемлектә күрсәтелгән авыр хроник авырулардан интегуче инвалид балалары булган гайләләргә торак урын сатып алу өчен торак субсидиясе (бер тапкыр бирелә торган акчалата түләү) бирелә.

Гражданка Г.М. Сабитовага күрсәтелгән субсидияне бирү турындагы гариза белән гражданка Э.Ф. Сабитова Татарстан Республикасы башкарма хакимиите органнарына һәм жирле үзидарә органнарына мөрәжәгать иткән, анда мөрәжәгатен кире какканнар. Шикаять бирүче аталган закон нигезләмәсе белән каралган субсидияне бирү турындагы дәгъва белән шулай ук судка мөрәжәгать иткән. Ләкин Казан шәһәре Вахитов район судының Татарстан Республикасы Югары судының граждан эшләре буенча суд коллегиясенен апелляция билгеләмәсе белән үзгәрешсез калдырылган каары

белән дәгъва таләпләрен канәгатьләндерудән аңа баш тартылган, сәбәбе — гражданка Г.М. Сабитова социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтажларны исәпкә алуга куелмаган.

Шуңа бәйле рәвештә шикаять бирүче берничә тапкыр Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгына, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетына һәм Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетының Вахитов һәм Идел буе районнары администрациясенә гражданка Г.М. Сабитованы Татарстан Республикасында социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәсе буенча торак урын бирелүгә мохтаж буларак исәпкә кую турындагы гариза белән мөрәжәгать иткән.

Гражданка Э.Ф. Сабитова билгеләгәнчә, субсидия алучылар исемлеген формалаштыру Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары белән социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж гражданнарны исәпкә алу тәртибе раслангач кына мөмкин. Үз чиратында Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгы шуны күрсәтә: Татарстан Республикасы бюджеты акчасы исәбеннән торак урын сатып алуга торак субсидиясе гражданка Г.М. Сабитовага аны билгеләнгән тәртиптә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәсе буенча торак урын бирелүгә мохтаж буларак исәпкә кую шарты белән генә бирелергә мөмкин; социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж гражданнарны исәпкә кую мәсьәләләре жирле үзидарә органнары компетенциясенә керә. Шул ук вакытта Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгы билгеләгәнчә, Казан шәһәре муниципаль берәмлеге Башкарма комитетыннан гражданка Г.М. Сабитованы социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәсе буенча торак урын бирелүгә

мохтаж буларак тану турында мәгълүмат килмәгән, шуңа күрә аны торак урын сатып алуға торак субсидиясе белән тәэммин итү мөмкин түгел.

Гражданка Ә.Ф. Сабитова фикеренчә, мондый хәл шуңа бәйле: дәгъвалана торган нормалар Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты һәм жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен ачык аермыйлар, гражданнарны Татарстан Республикасында социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж буларак тану процедурасын тулы ачыклық белән билгеләмиләр һәм аларны хокук куллану практикасында гражданнарны тиешле исәпкә алуға комачаулый торган аңлатуга юл куялар.

Шуңа бәйле рәвештә мөрәжәгать итүче Татарстан Республикасында гражданнар социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж буларак таныла алмыйлар, димәк, «Татарстан Республикасында халыкка адреслы социаль ярдәм күрсәтү турында» 2004 елның 8 декабрендәге 63-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 8.2 статьясындагы 1 пункты белән каралган субсидияне ала алмыйлар, шуның белән аның да, гражданка Г.М. Сабитованың да конституциячел хокуклары бозыла дип саный.

Бәян ителгәннәр нигезендә гражданка Ә.Ф. Сабитова Татарстан Республикасы Конституция судыннан «Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2015 елның 16 мартандагы 13-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 1 пунктын һәм 4 статьясындагы 5 пунктын, хокук куллану практикасында аларга бирелә торган мәгънә буенча алар Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты һәм жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен ачык аермаганга, гражданнарны Татарстан Республикасында социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж буларак тану процедурасын тулы ачыклық белән билгеләмәгәнгә һәм шунлыктан

гражданнарны тиешле исәпкә алуға юл күймаганга күрә, Татарстан Республикасы Конституциясенең 2, 13, 28 (беренче һәм икенче өлешләр), 29 (беренче өлеш), 30, 54 (беренче өлеш), 55 һәм 58 (икенче өлеш) статьяларына каршы киләләр дип тануны сорый.

2. Россия Федерациясе Торак кодексының 91.13 статьясындагы 1 өлеше буенча социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәссе буенча торак урыннар бирелүгә мохтажларны исәпкә алу жирле үзидарә органы тарафыннан, ә Россия Федерациясе субъектларында — федераль әһәмияттәге Мәскәү, Санкт-Петербург һәм Севастополь шәһәрләрендә — тиешле Россия Федерациясе субъекты законы белән әлеге вәкаләтләр шәһәр эчендәге муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары тарафыннан гамәлгә ашырыла дип билгеләнмәгән булса, тиешле Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимиите органы тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Россия Федерациясе Торак кодексының 91.13 статьясындагы 4 өлеше нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча торак урыннар бирелүгә мохтаж гражданнарны исәпкә алу тәртибе, шул исәптән әлеге исәпкә кую, исәпкә куюдан баш тарту, аннан төшереп калдыру тәртибе Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимиите органы норматив хокукый акты белән билгеләнә.

Китерелгән федераль нормалар «Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Законында үз чагылышын табалар. Шул ук вакытта әлеге Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 1 пункты һәм 4 статьясындагы 5 пунктының торак мөнәсәбәтләре өлкәсендә Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты һәм жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен (аларны гамәлгә ашыру кысаларында Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты 2018 елның 7 июнендейге карары белән Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре

буенча торак урыннар бирелүгэ мохтаж гражданнарны исәпкә алу тәртибен раслаган) билгеләүгэ юнәлгән мөрәжәгать итүче тарафыннан дәгъвалана торган нигезләмәләре үзләренең эчтәлеге һәм хокукий мәгънәсе буенча федераль дәрәҗәдә беркетелгән нигезләмәләр белән тәңгәл, димәк, мөстәкыйль хокукий җайга салуны билгеләмиләр.

Шулай итеп, дәгъвалана торган нормаларның конституциячеллеген тикшерү асылда аталган федераль законнар нигезләмәләренең Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәвенә бәя бирүне аңлатыр иде, бу исә Татарстан Республикасы Конституциясенең 109 статьясындагы дүртенче өлеше һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция суды компетенциясенә керми. Шуңа бәйле рәвештә «Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Законының гражданка Э.Ф. Сабитова тарафыннан дәгъвалана торган 3 статьясындагы 1 пункты һәм 4 статьясындагы 5 пунктының Татарстан Республикасы Конституциясенә туры килү-килмәве мәсьәләсендә билгесезлек юк һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 46 статьясындагы беренче өлешенең 2 пункты белән үзара бәйләнештә 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пункты нигезендә әлеге шикаять карала алмый.

Бәян ителгәннәрдән чыгып һәм «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законының 3 статьясына, 39 статьясындагы икенче өлешенең 1 пунктына, 46 статьясындагы беренче өлешенең 1 һәм 2 пунктларына, 66 статьясындагы бишенче өлешенә, 67 статьясындагы беренче һәм икенче өлешләренә, 69, 72, 73 һәм 101 статьяларына таянып, Татарстан Республикасы Конституция суды

билгеләде:

1. «Социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарына наем шартнамәләре буенча гражданнарның торак урыннары алу хокукларын гамәлгә ашыру турында» 2015 елның 16 мартандагы 13-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 3 статьясындагы 1 пункты һәм 4 статьясындагы 5 пункты белән конституциячел хокуклар һәм ирекләр бозылуга карата гражданка Ә.Ф. Сабитова шикаятең карауга алудан баш тартырга, чөнки ул «Татарстан Республикасы Конституция суды турында» Татарстан Республикасы Законы билгеләгән таләпләр нигезендә карала алмый, ә мөрәжәгать итүче куйган мәсьәләне хәл итү Татарстан Республикасы Конституция суды карамагына керми.

2. Бу шикаять буенча Татарстан Республикасы Конституция суды Билгеләмәсе катгый һәм аңа карата шикаять бирелми.

3. Әлеге Билгеләмәнең күчермәсен гражданка Ә.Ф. Сабитовага һәм Татарстан Республикасы Дәүләт Советына жибәрергә.

4. Әлеге Билгеләмә «Татарстан Республикасы Конституция суды хәбәрләре»ндә басылып чыгарга тиеш.

№ 11-О

**Татарстан Республикасы
Конституция суды**